

Από το 1994 και μετά που η ελληνική οικονομία άρχισε να βαδίζει σταθερά στο δρόμο της σταθεροποίησης και της σύγκλισης προς την ΟΝΕ, ετέθη σε κίνηση μια συγκλονιστική διαδικασία συγχωνεύσεων, εξαγορών και συμμαχιών που αλλάζει θεαματικά το σκηνικό σε βιομηχανικούς κλάδους, σε εμπορικά δίκτυα και κυρίως στο τραπεζικό σύστημα της χώρας. Δεν θα ήταν υπερβολή αν σημειώναμε ότι οι πιο σημαντικές αλλαγές έχουν γίνει όντως στο τραπεζικό σύστημα υπογραμμίζοντας έτσι τον υψηλό βαθμό προσαρμοστικότητάς του στις νέες συνθήκες και αποδεικνύοντας ότι οι εμπορικές τράπεζες έχουν συλλάβει με μεγαλύτερη ενάργεια το μήνυμα του εκουγχρονισμού και της βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας που είναι προϋπόθεση της επιβιώσής τους στην εποχή του ευρώ. Δεν είναι άλλωστε τυχαίο ότι και στην ίδια την Ευρώπη και κυρίως στις χώρες του Νότου, την Ισπανία, την Πορτογαλία και την Ιταλία γίνονται τα τελευταία χρόνια οι μεγαλύτερες εταιρικές συγχωνεύσεις, συνάπτονται οι σοβαρότερες στρατηγικές συμμαχίες και δημιουργούνται γιγαντιαία συγκροτήματα.

Στην Ελλάδα μέσα σ' ένα χρόνο μόνο είδαμε τη μεγαλύτερη τραπεζική συγχώνευση με την απορρόφηση από την Εθνική της Κτηματικής, την ιδιωτικοποίηση τεσσάρων εμπορικών τραπεζών (Μακεδονίας-Θράκης, Κρήτης, Κεντρικής Ελλάδος και της Ιονικής που ήταν η μεγαλύτερη ιδιωτικοποίηση στη μεταπολεμική Ελλάδα), την εξαγορά της Αθηνών από τη Eurobank και την είσοδο της τελευταίας στο Χρηματιστήριο, τη στρατηγική συμμαχία της Eurobank με την Τράπεζα Εργασίας και τη Deutsche Bank και επίσης τη συμμαχία μεταξύ Τραπέζης Πειραιώς και Τραπέζης Χίου.

Σε κανένα άλλο κλάδο της οικονομίας δεν έγιναν τόσο εκτεταμένες και σε βάθος αλλαγές που αν συνδυασθούν με την ταχεία μείωση του επιτοκίου και την προσφορά πλήθους νέων χρηματοοικονομικών προϊόντων δίνουν πράγματι την εικόνα ενός κατ' εξοχήν δυναμικού τομέα που πρωτοστατεί στις διαρθρωτικές αλλα-

γές και ηγείται της πορείας της οικονομίας προς την ΟΝΕ. Αν μάλιστα προστεθεί και η υψηλή κερδοφορία που παρουσιάζουν τα τελευταία χρόνια οι εμπορικές τράπεζες είναι δικαιολογημένη η ευφορία που κατέχει τους Διοικητές και Προέδρους των αντίστοιχων συγκροτημάτων.

Χωρίς διάθεση να υποτιμηθούν οι αλλαγές που έγιναν όλα αυτά τα χρόνια και από τις οποίες ασφαλώς έχουν ωφεληθεί όλοι οι συναλλασσόμενοι με τις τράπεζες, επιχειρηματίες, καταναλωτές, αποταμιευτές κλπ, θα ήταν χρήσιμο να υπογραμμισθεί ότι το τελικό ζητούμενο όλων των ανακατατάξεων που είναι η αποτελεσματική βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του τραπεζικού μας συστήματος στο χώρο της ΟΝΕ και εντός των πλαισίων του ευρώ, δεν είχε εξασφαλισθεί ακόμη.

Η ευφορία που καλλιέργησε πρωταρχικά η υψηλή κερδοφορία και η θεαματική άνοδος των τραπεζικών μετοχών είναι σε μεγάλο βαθμό αδικαιολόγητη αφού δεν αντανακλά ισοόποση βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των εμπορικών τραπεζών. Το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών υποστηρίζει ότι τα μεγάλα κέρδη των τραπεζών οφείλονται κατά κύριο λόγο στα περιθώρια που τους άνοιξε η μακροοικονομική πολιτική και τους επέτρεψε αφ' ενός να εξορμήσουν στην καταναλωτική πίστη και στα στεγαστικά δάνεια με δύναμη κρούσης τα χαμηλά επιτόκια και αφ' ετέρου τους δημιουργεί μεγάλες υπεραξίες στα χαρτοφυλάκιά τους τις οποίες έσπευσαν να εμφανίσουν στους ισολογισμούς τους με τα γνωστά "γυρίσματα".

Δηλαδή η ευρωστία και ο δυναμισμός που εμφανίζει τώρα το τραπεζικό σύστημα οφείλεται κατά πρώτον λόγο στην αξιοποίηση της γενικότερης προόδου της οικονομίας και κατά πολύ λιγότερο στην εξυγίανση και το λειτουργικό εκουγχρονισμό των τραπεζών. Δύο είναι τα μεγάλα προβλήματα του τραπεζικού συστήματος που παρά την πρόοδο που έχει γίνει τα τελευταία χρόνια είμαστε ακόμη μακριά από τη λύση τους. Πρώτον η μείωση του κόστους λειτουργίας και δεύτερον η εξυγίανση των χαρτοφυλακίων τους. Οσο εντυπωσιακά και αν είναι η συγκράτηση των

λειτουργικών δαπανών ιδιαίτερα στις τράπεζες υπό δημόσιο έλεγχο που έχει γίνει τα τελευταία χρόνια, όσο και αν δεν αυξάνει ο αριθμός των τραπεζοϋπαλλήλων ανάλογα με την αύξηση του τζίρου, κανείς δεν μπορεί να μη συμφωνήσει ότι με βάση τα ευρωπαϊκά πρότυπα είμαστε ακόμη πολύ πίσω στην αναλογία λειτουργικών εξόδων προς έσοδα από τραπεζικές εργασίες χωρίς την προσθήκη εννοεία των "γυρισμάτων".

Αυτή η δυσκαμψία στα έξοδα, εξηγεί ίσως το υψηλό κόστος πολλών πακέτων χρηματοδοτικών προϊόντων που προσφέρουν οι ελληνικές τράπεζες καθώς και την έλλειψη καινοτομιών.

Ομως τα περιθώρια μιας ουσιαστικής αναπροσαρμογής είναι ήδη μικρά. Ο ανταγωνισμός που θα εκδηλωθεί με την ένταξή μας στην ΟΝΕ από το 2001 θα είναι σκληρός και ίσως και εξοντωτικός. Ουσιαστικά οι εμπορικές μας τράπεζες έχουν μόνο δυο χρόνια μπροστά τους για να προσαρμοσθούν και να επιβιώσουν στο νέο κόσμο που θα δημιουργήσει στην αγορά η καθιέρωση του ευρώ με την εξίσωση των επιτοκίων. Και φυσικά η αναπροσαρμογή αυτή δεν μπορεί να είναι υπόθεση μόνο των τραπεζών αλλά και της πολιτείας η οποία πρέπει σταδιακά να αφαιρέσει όλα τα αντικίνητρα που εμποδίζουν τις τράπεζές μας να ανακτήσουν ανταγωνιστικότητα έναντι των ευρωπαϊκών (ΕΦΤΕ, Ν. 128, υποχρεωτικές δεσμεύσεις επί των καταθέσεων κλπ).

Από το 1994 και μετά που η ελληνική οικονομία άρχισε να βαδίζει σταθερά στο δρόμο της σταθεροποίησης και της σύγκλισης προς την ΟΝΕ, ετέθη σε κίνηση μια συγκλονιστική διαδικασία συγχωνεύσεων, εξαγορών και συμμαχιών που αλλάζει θεαματικά το σκηνικό σε βιομηχανικούς κλάδους, σε εμπορικά δίκτυα και κυρίως στο τραπεζικό σύστημα της χώρας. Δεν θα ήταν υπερβολή αν σημειώναμε ότι οι πιο σημαντικές αλλαγές έχουν γίνει όντως στο τραπεζικό σύστημα υπογραμμίζοντας έτσι τον υψηλό βαθμό προσαρμοστικότητάς του στις νέες συνθήκες και αποδεικνύοντας ότι οι εμπορικές τράπεζες έχουν συλλάβει με μεγαλύτερη ενάργεια το μήνυμα του εκουγχρονισμού και της βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας που είναι προϋπόθεση της επιβιώσής τους στην εποχή του ευρώ. Δεν είναι άλλωστε τυχαίο ότι και στην ίδια την Ευρώπη και κυρίως στις χώρες του Νότου, την Ισπανία, την Πορτογαλία και την Ιταλία γίνονται τα τελευταία χρόνια οι μεγαλύτερες εταιρικές συγχωνεύσεις, συνάπτονται οι σοβαρότερες στρατηγικές συμμαχίες και δημιουργούνται γιγαντιαία συγκροτήματα.

Στην Ελλάδα μέσα σ' ένα χρόνο μόνο είδαμε τη μεγαλύτερη τραπεζική συγχώνευση με την απορρόφηση από την Εθνική της Κτηματικής, την ιδιωτικοποίηση τεσσάρων εμπορικών τραπεζών (Μακεδονίας-Θράκης, Κρήτης, Κεντρικής Ελλάδος και της Ιονικής που ήταν η μεγαλύτερη ιδιωτικοποίηση στη μεταπολεμική Ελλάδα), την εξαγορά της Αθηνών από τη Eurobank και την είσοδο της τελευταίας στο Χρηματοστύριο, τη στρατηγική συμμαχία της Eurobank με την Τράπεζα Εργασίας και τη Deutsche Bank και επίσης τη συμμαχία μεταξύ Τραπέζης Πειραιώς και Τραπέζης Χίου.

Σε κανένα άλλο κλάδο της οικονομίας δεν έγιναν τόσο εκτεταμένες και σε βάθος αλλαγές που αν συνδυασθούν με την ταχεία μείωση του επιτοκίου και την προσφορά πλήθους νέων χρηματοοικονομικών προϊόντων δίνουν πράγματι την εικόνα ενός κατ' εξοχήν δυναμικού τομέα που πρωτοστατεί στις διαρθρωτικές αλλα-

γές και ηγείται της πορείας της οικονομίας προς την ΟΝΕ. Αν μάλιστα προστεθεί και η υψηλή κερδοφορία που παρουσιάζουν τα τελευταία χρόνια οι εμπορικές τράπεζες είναι δικαιολογημένη η ευφορία που κατέχει τους Διοικητές και Προέδρους των αντίστοιχων συγκροτημάτων.

Χωρίς διάθεση να υποτιμηθούν οι αλλαγές που έγιναν όλα αυτά τα χρόνια και από τις οποίες ασφαλώς έχουν ωφεληθεί όλοι οι συναλλασσόμενοι με τις τράπεζες, επιχειρηματίες, καταναλωτές, αποταμιευτές κλπ, θα ήταν χρήσιμο να υπογραμμισθεί ότι το τελικό ζητούμενο όλων των ανακατατάξεων που είναι η αποτελεσματική βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του τραπεζικού μας συστήματος στο χώρο της ΟΝΕ και εντός των πλαισίων του ευρώ, δεν είχε εξασφαλισθεί ακόμη.

Η ευφορία που καλλιέργησε πρωταρχικά η υψηλή κερδοφορία και η θεαματική άνοδος των τραπεζικών μετοχών είναι σε μεγάλο βαθμό αδικαιολόγητη αφού δεν αντανακλά ισοδύναμη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των εμπορικών τραπεζών. Το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών υποστηρίζει ότι τα μεγάλα κέρδη των τραπεζών οφείλονται κατά κύριο λόγο στα περιθώρια που τους άνοιξε η μακροοικονομική πολιτική και τους επέτρεψε αφ' ενός να εξορμήσουν στην καταναλωτική πίστη και στα στεγαστικά δάνεια με δύναμη κρούσης τα χαμηλά επιτόκια και αφ' ετέρου τους δημιουργεί μεγάλες υπεραξίες στα χαρτοφυλάκια τους τις οποίες έσπευσαν να εμφανίσουν στους ισολογισμούς τους με τα γνωστά "γυρίσματα".

Δηλαδή η ευρωστία και ο δυναμισμός που εμφανίζει τώρα το τραπεζικό σύστημα οφείλεται κατά πρώτον λόγο στην αξιοποίηση της γενικότερης προόδου της οικονομίας και κατά πολύ λιγώτερο στην εξυγίανση και το λειτουργικό εκουγχρονισμό των τραπεζών. Δύο είναι τα μεγάλα προβλήματα του τραπεζικού συστήματος που παρά την πρόοδο που έχει γίνει τα τελευταία χρόνια είμαστε ακόμη μακριά από τη λύση τους. Πρώτον η μείωση του κόστους λειτουργίας και δεύτερον η εξυγίανση των χαρτοφυλακίων τους. Οσο εντυπωσιακά και αν είναι η συγκράτηση των

λειτουργικών δαπανών ιδιαίτερα στις τράπεζες υπό δημόσιο έλεγχο που έχει γίνει τα τελευταία χρόνια, όσο και αν δεν αυξάνει ο αριθμός των τραπεζοϋπαλλήλων ανάλογα με την αύξηση του τζίρου, κανείς δεν μπορεί να μη συμφωνήσει ότι με βάση τα ευρωπαϊκά πρότυπα είμαστε ακόμη πολύ πίσω στην αναλογία λειτουργικών εξόδων προς έσοδα από τραπεζικές εργασίες χωρίς την προσθήκη εννοεία των "γυρισμάτων".

Αυτή η δυσκαμψία στα έξοδα, εξηγεί ίσως το υψηλό κόστος πολλών πακέτων χρηματοδοτικών προϊόντων που προσφέρουν οι ελληνικές τράπεζες καθώς και την έλλειψη καινοτομιών.

Ομως τα περιθώρια μιας ουσιαστικής αναπροσαρμογής είναι ήδη μικρά. Ο ανταγωνισμός που θα εκδηλωθεί με την ένταξή μας στην ΟΝΕ από το 2001 θα είναι σκληρός και ίσως και εξοντωτικός. Ουσιαστικά οι εμπορικές μας τράπεζες έχουν μόνο δυο χρόνια μπροστά τους για να προσαρμοσθούν και να επιβιώσουν στο νέο κόσμο που θα δημιουργήσει στην αγορά η καθιέρωση του ευρώ με την εξίσωση των επιτοκίων. Και φυσικά η αναπροσαρμογή αυτή δεν μπορεί να είναι υπόθεση μόνο των τραπεζών αλλά και της πολιτείας η οποία πρέπει σταδιακά να αφαιρέσει όλα τα αντικίνητρα που εμποδίζουν τις τράπεζές μας να ανακτήσουν ανταγωνιστικότητα έναντι των ευρωπαϊκών (ΕΦΤΕ, Ν. 128, υποχρεωτικές δεσμεύσεις επί των καταθέσεων κλπ).